

LUONNOS

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Maanmittauslaitoksesta sekä Maanmittauslaitoksen määräaikaisesta oikeudesta saada tietoja verohallinnolta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Maanmittauslaitoksesta. Samalla voimassa oleva Maanmittauslaitoksesta annettu laki (900/2013) kumottaisiin. Esityksessä ehdotetaan tehtäväksi eräitä tarkistuksia Maanmittauslaitoksen toimialaan, tehtäviin, organisaatioon ja muuhun toimintaan liittyvään lakitasoiseen sääntelyyn. Tavoitteena on Maanmittauslaitosta koskevan sääntelyn yksinkertaistaminen. Yleisesti muutoksella edistettäisiin maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalaan kuuluvan Maanmittauslaitoksen toiminnan sekä tehtävien hoidon toiminnallista tehokkuutta. Muun muassa Maanmittauslaitoksen palvelupisteverkosta ei jatkossa säädettäisi maa- ja metsätalousministeriön asetuksella, vaan asian ratkaiseminen siirrettäisiin Maanmittauslaitoksen toimivan johdon toimivaltaan. Maaseutuvirastosta ja Elintarviketurvallisuusvirastosta on tarkoitus siirtää mainittuun virastoon. Vuodesta 2015 Maanmittauslaitoksessa olleet Maa- ja metsätalousministeriön entisen tietopalvelukeskuksen tehtävät on tarkoitus siirtää mainittuun virastoon. Myös tämän siirron vaikutukset Maanmittauslaitoksen tehtäviin huomioitaisiin nyt Maanmittauslaitoksesta annettuun lakiin esitettävässä muutoksessa.

Esityksessä ehdotetaan myös säädettäväksi laki Maanmittauslaitoksen määräaikaisesta oikeudesta saada tietoja verohallinnolta. Tiedonsaantioikeus olisi tarpeen uuden huoneistotietojärjestelmän perustamiseksi. Maanmittauslaitoksen tulisi jo perustamisvaiheessa ennen varsinaisen huoneistotietojärjestelmää koskevan lainsäädännön voimaantuloa saada verohallinnolta tietojärjestelmän perustamisessa tarpeellisia tietoja.

Laki Maanmittauslaitoksesta on tarkoitettu tulemaan voimaan päivänä kuuta 20.

Laki Maanmittauslaitoksen määräaikaisesta oikeudesta saada tietoja verohallinnolta ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen hyväksymisen jälkeen.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA.....	4
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	5
3.1 Tavoitteet.....	5
3.2 Keskeiset ehdotukset.....	6
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	7
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	7
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	8
4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	8
4.4 Vaikutukset henkilöstön asemaan.....	8
5 ASIAN VALMISTELU.....	8
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	9
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	9
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	9
1.1 Laki Maanmittauslaitoksesta.....	9
1.2 Laki Maanmittauslaitoksen määräaikaisesta oikeudesta saada tietoja verohallinnolta.....	13
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET.....	14
3 VOIMAANTULO.....	14
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	14
LAKIEHDOTUKSET.....	18
Maanmittauslaitoksesta.....	18
Maanmittauslaitoksen määräaikaisesta oikeudesta saada tietoja verohallinnolta.....	20

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Keskushallinnon virastorakenteen kehittäminen kuuluu pääministeri Juha Sipilän hallituksen rakennepoliittisiin uudistuksiin. Uudistuksen kannalta keskeiset kehittämisperiaatteet ovat selkeä rakenne ja ohjaus, asiakasnäkökulma, sähköiset palvelut sekä kyky muutokseen ja riskienhallintaan. Keskushallinnon uudistuksen tavoitteena on myös mahdollistaa joustavampi resursien käyttö ja edistää yhtenäisen toimintakulttuurin syntymistä valtionhallintoon.

Viime vuosien aikana Maanmittauslaitos on laajasti kehittänyt sähköisiä palveluja ja sähköisen asioinnin ratkaisuja. Johtamisen näkökulmasta tämä on tarkoittanut sitä, että organisaation prosessien ja palvelutoiminnan on pitänyt muuttua toimintaympäristön muuttuessa. Digitalisaation hyödyntäminen edellyttää ketterää ja muuntautumiskykyistä organisaatiota sekä johtamisjärjestelmää. Tulosvastuullisen johdon rooli korostuu ja viraston säädöspohjan tulee tukea tätä mallia.

Maanmittauslaitoksesta annettu laki on kokonaan uudistettu vuoden 2014 alussa (900/2013) tuolloin voimaantulleen organisaatiomuutoksen toteuttamiseksi. Vuonna 2015 lakia muutettiin, kun Geodeettinen laitos sekä maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen (Tike) tietotekniikan kehittämistehtävät yhdistettiin Maanmittauslaitokseen. Maanmittauslaitoksen yhdeksi toimintayksiköksi muodostettiin tuolloin nykyisellä organisaatorakenteella tietotekniikkapalvelukeskus (Mitpa).

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut 15.2.2017 hankkeen Elintarviketurvallisuusviraston (Evira) ja Maaseutuviraston (Mavi) yhdistämiseksi uudeksi virastoksi. Tähän virastoon on tarkoitus yhdistää Maanmittauslaitoksen tietotekniikkapalvelukeskuksen se osa, joka tuottaa palveluita muille hallinnonalan virastoille kuin Maanmittauslaitokselle. Maanmittauslaitoksen muut tietotekniikkapalvelut jäisivät kuten tähänkin asti Maanmittauslaitoksessa tuotettaviksi tukipalveluina. Uuden viraston on tarkoitus aloittaa toimintansa vuoden 2019 alusta.

Kun edellä tarkoitettu organisaatiomuutos on vireillä, ja sen toteuttamiseksi on muutettava Maanmittauslaitoksen toimintaa sääntelevää lainsäädäntöä, olisi samassa yhteydessä mainittua lainsäädäntöä tarkoituksenmukaista tarkistaa myös laajemmin. Maanmittauslaitosta koskevasta yksityiskohtaisesta lainsäädäntöä sääntelystä olisi hallituksen linjausten mukaisesti tarkoituksenmukaista siirtyä osin nykyistä yleisluontoisempaan sääntelyyn.

Laki Maanmittauslaitoksen määräaikaisesta oikeudesta saada tietoja Verohallinnolta

Maa- ja metsätalousministeriössä on vireillä lainsäädäntöhanke, jonka tavoitteena on valmistella laki huoneistotietojärjestelmästä. Lain tavoitteena on toteuttaa asunto-osakeyhtiön ja keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön osakkeiden paperisista osakekirjoista luopuminen ja luoda niiden vaihdantaa, omistusta ja vakuuskäyttöä palveleva, luotettava kirjaamisjärjestelmä. Maanmittauslaitoksen ylläpitämään rekisteriin kirjattaisiin tieto osakkeen omistuksesta, panttauksesta ja muusta osakkeeseen kohdistuvasta oikeudesta. Mainittuun hankkeeseen liittyy Maanmittauslaitoksen tarve tiedonsaantiin Verohallinnolta.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Perustuslain 119 §:n 2 momentin nojalla valtionhallinnon toimielinten yleisistä perusteista on säädettävä lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä. Maanmittauslaitoksen lakisäätöisiin tehtäviin, kuten kiinteistötoimituksiin sekä kirjaamisasioihin, sisältyy oikeudellisia ratkaisuja, joissa on kysymys yksilön oikeuksista ja velvollisuuksista päättämisestä, eli julkisen vallan käytöstä. Esimerkiksi kiinteistötoimituksen toimitusmiehiä koskevat oikeudenkäymiskaaren 13 luvussa säädetyt tuomarin esteellisyysperusteet, kuten kiinteistönmuodostamislain 11 §:ssä säännellään. Perustuslain 2 §:n 3 momentin nojalla julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin.

Maanmittauslaitoksesta annetussa laissa säädetään Maanmittauslaitoksen tehtävistä, organisaatiosta, johtamisesta sekä asioiden ratkaisemisesta. Voimassa olevan lain 2 §:ssä on lueteltu maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla toimivan Maanmittauslaitoksen tehtävät. Maanmittauslaitos on ollut 1990-luvun alusta alkaen päällikkövirasto, jonka päällikkönä pääjohtaja yksin ratkaisee Maanmittauslaitokselle kuuluvat hallinnolliset asiat. Ratkaisuvallan siirtämisestä Maanmittauslaitoksen muille virkamiehille on säädetty Maanmittauslaitoksen työjärjestyksellä, jonka antamiseen pääjohtaja on valtuutettu Maanmittauslaitoksesta annetun lain mukaan. Maanmittauslaitoksen keskushallinnon sijaintipaikkana on Helsinki, mutta laitoksen toimi- ja palvelupisteverkosto kattaa koko maan. Maanmittauslaitoksen palvelupisteistä säädetään voimassa olevan lain mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Ahvenanmaalla on oma palvelupiste.

Maanmittauslaitoksen tehtäviin ovat vuoden 2015 alusta lukien kuuluneet kiinteistötoimitukset, kiinteistötietojen ylläpito, paikkatietoaineistojen tuottaminen, lainhuudoista ja kiinnityksistä huolehtiminen, paikkatietojen tutkimuksen edistäminen sekä tietojärjestelmien kehittäminen ja muiden tietohallinnon palvelujen tuottaminen muille valtion virastoille.

Vuoden 2014 alusta voimaan tulleella Maanmittauslaitoksesta annetulla lailla laitoksen organisaatiota uudistettiin siten, että Maanmittauslaitos toimii keskushallinnon alaisuudessa, jonka toimipaikka on Helsingissä. Maanmittauslaitoksessa oli tuolloin kolme toimintayksikköä, tuotanto, tukipalvelut ja yleishallinto. Maanmittauslaitoksella oli yhteensä 35 palvelupistettä eri puolilla maata.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tieto- ja paikkatietotehtävät koottiin vuoden 2015 alusta Maanmittauslaitokseen valtion tutkimuslaitosten ja tutkimusrahoituksen kokonaisuudistusta koskevaan valtioneuvoston periaatepäätökseen sisältyvän linjauksen mukaisesti. Maanmittauslaitoksen organisaatioon lisättiin tuolloin uutena toimintayksikkönä paikkatietokeskus, jolle ovat kuuluneet entisen Geodeettisen laitoksen tutkimustehtävät sekä paikkatietoinfrastruktuurin kehittämiseen liittyvät tehtävät. Samassa yhteydessä Maanmittauslaitoksen tukipalvelut järjestettiin tietotekniikkapalvelukeskukseksi. Keskukseen sisällytettiin Maanmittauslaitokseen siirretyt entisen Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen tietotekniikan kehittämistehtävät. Palvelupisteiden määrä ei tässä yhteydessä vähentynyt, vaan olemassa olevan palvelupisteverkoston lisäksi Maanmittauslaitokselle tuli uusia toimipisteitä. Mainitut merkittävät muutokset toteutettiin 1.1.2015 voimaan tulleella Maanmittauslaitoksesta annetun lain muuttamisesta annetulla lailla (580/2014). Tuolloin säädettiin myös Tiken ja Geodeettisen laitoksen lakkaamisesta.

Pääjohtaja vastaa keskushallinnon avustamana Maanmittauslaitoksen johtamisesta, strategiasta suunnittelusta, yhtenäisten menettelyjen ja laadun ylläpitämisestä, laitosyhtenäisyydestä

sekä laitostason suunnittelusta. Pääjohtaja päättää myös muiden Maanmittauslaitoksen toimivaltaan kuuluvien määräysten antamisesta. Maanmittauslaitoksen keskushallinto on suoraan pääjohtajan alaisuudessa toimiva strateginen noin kymmenen henkilön yksikkö. Maanmittauslaitos toimii pääsääntöisesti alueellisesti ja myös esimiehet toimivat pääsääntöisesti pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Esimiesten määrää on vuodesta 2014 lukien vähennetty merkittävästi. Hallinnon sähköiset prosessit mahdollistavat paikasta riippumattoman johtamisen ja esimiestyön. Keskushallinnon ohjauksen luonne muuhun organisaatioon on strategisella tasolla.

Keskeisessä asemassa Maanmittauslaitoksen toiminnan kehittämisessä ovat strategiset kehittämishankkeet, jotka on organisoitu projekteina tukeutuen valtakunnallisiin toimintayksiköihin sekä Maanmittauslaitoksen ulkopuolelta ostettuihin palveluihin. Kiinteistötoimitukset, kirjaamisasiat, karttatuotanto sekä muu operatiivistuotannollinen toiminta on tapahtunut tuotannon toimintayksikössä. Tietohallinto, kehittäminen ja tuotannon tuki on sijoitettu tukipalveluihin. Yleishallinto on vastannut henkilöstöhallinnosta, taloudesta, toimitiloista, viestinnästä sekä oikeuspalveluista. Paikkatietokeskus on vastannut tutkimustoiminnasta. Nykyisen organisaatiokentteen taustalla olleelle organisaatiomuutokselle vuonna 2014 asetetut taloudelliset sekä toimintatapojen yhtenäistämistä koskevat tavoitteet on saavutettu ja tuottavuus on parantunut vuosittain 5-6 prosenttia. Kiinteistötoimitusten maksuja on alennettu 1 päivästä tammikuuta 2018 lukien. Maksujen aleneminen yleisen kustannustason noususta huolimatta johtuu ennen kaikkea MML:n prosessien tehostumisesta. Valtakunnalliseen toimintatapaan siirtymisellä on ollut merkittävä vaikutus laitoksen tuottavuuteen.

Elintarviketurvallisuusviraston ja Maaseutuviraston yhdistämistä koskevassa 14.9.2016 julkaisussa selvityksessä yhtenä keskeisenä tavoitteena oli selkeyttää Maaseutuviraston ja Elintarviketurvallisuusviraston tarvitsemien tietohallinnon palvelujen tuottamiseen liittyviä rooleja ja vastuita sekä sitä kautta vähentää tietojärjestelmien kehittämiseen liittyviä riskejä. Esitetyn vaihtoehdon mukaan ja maa- ja metsätalousministeriön 15.2.2017 käynnistämässä yhdistyshankkeessa IT-palvelukeskusrooli siirretään Maanmittauslaitokselta perustettavalle virastolle siltä osin kuin kysymys on muun muassa Luonnonvarakeskukselle ja maa- ja metsätalousministeriölle tuotettavista palveluista. Maanmittauslaitokseen jäisi vuoden 2019 alusta sitä itseään palveleva tietohallinto, joka on alun perinkin rakennettu edellä mainitusta tietojärjestelmäkokonaisuudesta erilliseksi.

Laki Maanmittauslaitoksen määräaikaisesta oikeudesta saada tietoja Verohallinnolta

Huoneistotietojärjestelmän ja siihen sisältyvän asunto-osakeyhtiöiden ja keskinäisten kiinteistöosakeyhtiöiden osakkeen omistuksen ja panttauksen kirjaamisessa ja muun osakkeeseen kohdistuvan oikeuden ja rajoituksen merkitsemisessä tarvittavan rekisterin perustamiseen liittyy tarve saada Verohallinnolla olevat asunto-osakeyhtiöitä koskevat tiedot. Voimassa oleva lainsäädäntö ei sisällä sääntelyä, jonka nojalla Maanmittauslaitoksella olisi oikeus saada kertaluonteisesti Verohallinnolta sellaisia tietoja, jotka ovat välttämättömiä huoneistotietojärjestelmän perustamisvaiheessa, ja muodostavat käytännössä tulevan tietojärjestelmän perustan.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksessä ehdotetaan nykyinen Maanmittauslaitoksesta 13 päivänä joulukuuta 2013 annettu ja vuoden 2014 alussa voimaan tullut laki (900/2013) kumottavaksi ja annettavaksi uusi laki.

Uudistuksessa Maanmittauslaitoksen lakisääteisten tehtävien sisältö säilyisi ennallaan lukuun ottamatta Elintarviketurvallisuusvirastosta ja Maaseutuvirastosta erillisellä lailla perustettavana olevaan uuteen virastoon Maanmittauslaitoksesta siirrettäviä tehtäviä.

Esityksen tavoitteena on keventää lailla säädettyä hallinnon rakennetta siten, että Maanmittauslaitoksesta muodostuisi toiminnallisesti ja vastuujaon kannalta nykyistä selkeämpi kokonaisuus ja sen toiminta olisi yhteiskunnallisesti nykyistä vaikuttavampaa ja kustannustehokkaampaa. Tavoitteena on myös edistää maanmittauksen sekä paikkatiedon ja sen toimijoiden näkökulman ottamista yhä vahvemmin viranomaistyön lähtökohdaksi, vahvistaa toimialan digitalisaation edellytyksiä sekä uutta teknologiaa kehittämällä helpottaa toimintatapojen uudistamista ja toimintakulttuurin kehittämistä.

Maanmittauslaitosta koskevasta yksityiskohtaisesta lainsäädännön sääntelystä ehdotetaan siirryttäväksi nykyistä yleisluontoisempaan sääntelyyn. Tavoitteena on luoda virastorakenne, jonka avulla pystyttäisiin turvaamaan laissa määritettyjen maanmittaustehtävien ja paikkatietokeskuksen tehtävien vaatimusten mukainen, laadukas ja keskeytyksetön hoito. Samalla on varmistettava korkealaatuisen tieteellisen tutkimuksen jatkuminen. Esimerkiksi Maanmittauslaitoksen toimintayksikköjoesta ehdotetaan jatkossa säänneltäväksi laitoksen työjärjestyksessä. Tällainen kevyempi sääntelymalli tekisi organisaatorakenteen tarkistamisesta tai laajemmasta muuttamisesta jatkossa nykyistä joustavampaa. Voimassaolevan Maanmittauslaitoksesta annetun lain 2 §:ään sisältyvä hyvin yksityiskohtainen tehtävien luettelo esitetään siirrettäväksi valtioneuvoston asetukseen.

Lainsäädännön yleisen keventämisen ohella merkittävä peruste siirtää asiakaspalvelua koskevaa yksityiskohtaisempaa sääntelyä lakitasolta Maanmittauslaitoksessa päätettäväksi on Maanmittauslaitoksen ylimpään johtoon kohdentuva tulostavuu. Siirto takaisi vastuulliselle johdolle nykyistä paremmat edellytykset toteuttaa tehtyjä linjauksia. Näin sääntelyn keventämisen ja säädöstason tarkistamisen avulla voitaisiin myös vahvistaa Maanmittauslaitoksen ylimmän johdon tulostavuu toteutumista.

Lainmuutoksen tarkoituksena on lisäksi huomioida lainsäädännössä edellä mainitusta Ruokaviraston perustamisesta aiheutuvat muutokset Maanmittauslaitoksesta annettuun lakiin.

Laki Maanmittauslaitoksen määräaikaisesta oikeudesta saada tietoja Verohallinnolta

Esityksen tavoitteena on varmistaa Maanmittauslaitokselle riittävät oikeudet tiedonsaantiin Verohallinnon tietojärjestelmiin sisältyvistä tiedoista, jotta huoneistotietojärjestelmän perustamisessa tarvittavat tiedot olisivat Maanmittauslaitoksen käytettävissä jo ennen kuin varsinaiset huoneistotietojärjestelmää koskevat lainsäädännön muutokset tulevat voimaan.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Maanmittauslaitoksesta ehdotetaan säädettäväksi uusi laki sääntelemällä perustuslain 119 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla yleisesti Maanmittauslaitoksen tehtävistä. Maanmittauslaitoksen menettelyistä, organisaatiosta, toiminnoista ja tehtävistä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella sekä Maanmittauslaitoksen pääjohtajan toimivaltaansa perustuen antamalla määräyksillä, kuten työjärjestyksellä. Muun muassa nykymallisesta yksityiskohtaisesta Maanmittauslaitoksen tehtävät sisältävästä luettelosta lain tasolla luovuttaisiin. Toimivalta määrätä Maanmittauslaitoksen palvelupisteistä siirrettäisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksesta Maanmittauslaitoksen pääjohtajan hallinnolliseksi päätökseksi. Samassa yhteydessä kumottaisiin maa- ja metsätalousministeriön antama asetus Maanmittauslaitoksen palvelupisteistä (1119/2013).

Elintarviketurvallisuusvirastosta ja Maaseutuvirastosta ollaan ehdottamassa muodostettavaksi 1 päivästä tammikuuta 2019 lukien uusi, maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalaan kuuluva keskusvirasto. Uusi virasto jatkaisi Elintarviketurvallisuusviraston ja Maaseutuviraston toimintaa. Nykymuotoinen Elintarviketurvallisuusvirasto ja Maaseutuvirasto lakkaisivat olemasta. Perustettavaan virastoon sijoitettaisiin Maanmittauslaitoksen tietotekniikkapalvelukeskuksesta ne tehtävät, jotka liittyvät uuden viraston tietohallinnon palvelujen tuottamiseen. Lisäksi virastoon siirrettäisiin IT-palvelukeskusrooli, joka Maanmittauslaitoksen tietotekniikkapalvelukeskuksella on maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muihin virastoihin ja laitoksiin nähden. Maanmittauslaitoksesta annettuun lakiin esitetään tehtäväksi myös ne muutokset, jotka aiheutuvat edellä mainitusta virastouudistuksesta.

Laki Maanmittauslaitoksen määräaikaisesta oikeudesta saada tietoja Verohallinnolta

Edellä esitettyyn huoneistotietojärjestelmää koskevaan lainsäädäntöhankkeeseen liittyen Maanmittauslaitoksen olisi huoneistotietojärjestelmän perustamisvaiheessa, ennen varsinaisen rekisteriä koskevan lainsäädännön voimaantuloa, tarpeen saada Verohallinnon tietojärjestelmistä tarpeellisia tietoja, jotta huoneistotietojärjestelmä on mahdollista perustaa ja ottaa käyttöön suunnitellussa aikataulussa. Kun tarve tietojen saamiselle realisoituu jo ennen itse rekisterilainsäädännön suunniteltua voimaantuloa, esitetään säädettäväksi määräaikainen laki Maanmittauslaitoksen oikeudesta saada Verohallinnolta tiettyjä tietojärjestelmän perustamisvaiheessa tarpeellisia tietoja salassapitosäännösten estämättä jo rekisterin perustamiseen liittyvien tehtävien hoitamista varten.

Tietojärjestelmän perustamisvaiheen jälkeen varsinainen tietojärjestelmän edellyttämää henkilötietojen saamista sekä käsittelyä koskeva sääntely sisältyisi edellä mainittuun lakiin huoneistotietojärjestelmästä. Nyt esitettävä siirtymävaihetta koskeva lainsäädäntö olisi tuolloin mahdollista kumota. Tästä syystä nyt ehdotettavan lain esitetään olevan voimassa ainoastaan sellaisen määräajan, jonka aikana huoneistotietojärjestelmä saataisiin perustetuksi, ja toiminta vaikiinutetuksi uuden tietojärjestelmää koskevan erityislainsäädännön mukaiseksi.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Ehdotettu laki mahdollistaa maanmittaustoimitusten ja kirjaamisasioiden tuottavuuden tehostamisen myös jatkossa ja edistää myös alueellisten palvelutasoerojen pienentämistä. Laista ei aiheudu välittömiä lisäkustannuksia Maanmittauslaitokselle eikä sen asiakkaille tai sidosryhmille.

Maanmittauslaitoksen julkisoikeudelliset suoritteet hinnoitellaan valtion maksuperustelain (150/1992) omakustannusarvoperiaatteen mukaisesti omakustannushintaan. Kun Maanmittauslaitoksen toiminta tehostuu, palvelua tai tuotetta kohden käytetty työaika vähenee, jolloin hyödyt kohdistuvat, mahdollisesti alempina maksuina, kansalaisille ja muille asiakkaille. Toiminnan tehostumisen kautta on mahdollista saada tuottavuussäästöjä.

Elintarviketurvallisuusviraston ja Maaseutuviraston yhdistämisestä mahdollisesti Maanmittauslaitokselle aiheutuvat taloudelliset vaikutukset seuraavat käytännössä uuden viraston perustamista koskevasta lainsäädännöstä. Eräitä sopimuksia, jotka koskevat sekä Maanmittauslaitosta että sieltä pois siirrettäväksi esitettäviä toimintoja, on mahdollisesti neuvoteltava uudelleen tai muutoin tarkistettava. Organisaation kehittämisestä, hallinnollisten tietojärjestelmien ja ohjelmistojen yhdistämisestä sekä yhteisten palveluprosessien kehittämisestä tai palkkausjärjestelmien yhteensovittamisesta ei seuraa kustannusvaikutuksia Maanmittauslaitokselle.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Vuoden 2014 alusta voimaan tulleen Maanmittauslaitoksesta annetun lain jo osittain toteutuneiden alkuperäisten tavoitteiden tavoin lakiin nyt ehdotetut muutokset keventäisivät ja tehostaisivat hallintoa sekä sisäistä organisointia edelleen. Kun palvelupisteistä ja tuotantoprosesseista voitaisiin säännellä työjärjestyksellä ja pääjohtajan antamalla määräyksillä, voisi toimintaympäristön muutoksiin sopeutuminen ja reagoiminen tulosvastuullisessa keskusvirastossa olla nykyistä joustavampaa. Maanmittauslaitosta koskevasta yksityiskohtaisesta sääntelystä siirtyminen yleisluonteiseen sääntelyyn vastaisi hallitusohjelman norminpurku- ja hallinnon keventämistavoitteita. Maanmittauslaitoksesta annetun lain muutos ei vaikuttaisi Maanmittauslaitoksen lakisääteisiin tehtäviin tai palveluihin, eikä sillä olisi vaikutusta kuntien ja muiden julkisen hallinnon viranomaisten tehtäviin ja niiden jakoon.

Laki Maanmittauslaitoksen määräaikaisesta oikeudesta saada tietoja Verohallinnolta

Ehdotettu lainsäädäntö mahdollistaa Maanmittauslaitokselle huoneistorekisterin perustamiseksi tarpeellisten tietojen saamisen Verohallinnolta siten, että rekisteri on mahdollista perustaa tavoitellussa aikataulussa. Verohallinnolle lainsäädäntö perustaisi velvollisuuden luovuttaa ehdotetussa lainsäädännössä yksilöidyt tiedot Maanmittauslaitokselle sen niitä pyytäessä.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esitetty uudistus kokonaisuudessaan tukee ja vastaa nykyisiä yleisiä ja yhteisiä hallintopoliittisia periaatteita. Maanmittauslaitoksen kannalta nykyistä joustavampi hallintolaki edistäisi hallinnon ja organisaation kehittämistä tulevaisuudessa. Tietovarantojen laajaa hyödyntämistä yhteiskunnassa parannetaan, kun toimintoja voidaan esimerkiksi sisäisesti organisoida vastaisuudessa ilman muutoksia lainsäädäntöön. Esityksellä ei ole ympäristövaikutuksia, kielipoliittisia vaikutuksia eikä vaikutuksia kansalaisten asemaan, yhdenvertaisuuteen, miesten ja naisten väliseen tasa-arvoon tai kuntien talouteen.

4.4 Vaikutukset henkilöstön asemaan

Ehdotetulla lailla ei arvioida olevan välittömiä henkilöstövaikutuksia. Välillisesti uudistus voi aiheuttaa henkilöstötarpeen vähenemistä, kun tehtävien hoitoa pyritään tehostamaan. Maanmittauslaitoksessa yleisesti henkilöstötarpeen vähentymiseen on voitu vastata suurten ikäluokkien eläkkeelle jäämisen kautta sekä valtakunnallista toimialuetta hyödyntämällä. Valtakunnallinen toimialue, teknologian hyödyntäminen ja sähköisen asioinnin käyttöönotto edistävät henkilöstön sijoittumista tarvittaessa uusiin tehtäviin omalle kotipaikkakunnalle.

Maanmittauslaitoksesta uuteen Elintarviketurvallisuusvirastosta ja Maaseutuvirastosta muodostettavaan virastoon siirtyisi noin 128 henkilötyövuotta vastaava henkilöstö. Siirrot tapahtuisivat ns. vanhoina työntekijöinä. Maanmittauslaitoksesta siirtyvät henkilöt ovat pääasiassa työsuhteisia. Määräaikaisen henkilöstön osuus siirtyvästä henkilöstöstä on noin 17 prosenttia. Asiaa koskeva sääntely sisältyy uuden viraston perustamista koskevaan lainsäädäntöön.

5 Asian valmistelu

Lakiehdotus on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä Maanmittauslaitoksessa tehdyn aloitemuistion pohjalta.

Hallituksen esitysluonnoksesta on pyydetty lausuntoa seuraavilta tahoilta: valtiovarainministeriö, oikeusministeriö, Maanmittauslaitos, Maaseutuvirasto, Elintarviketurvallisuusvirasto, tietosuojavaltuutetun toimisto

Lausunnoista on laadittu lausuntoyhteenveto, joka on julkaistu valtioneuvoston hankeikkunassa.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Maanmittauslaitosta koskevalla lakiehdotuksella on yhteys Elintarviketurvallisuusviraston ja Maaseutuviraston yhdistämistä koskevaan valmisteltavana olevaan lainsäädäntöön. Lain on tarkoitus tulla voimaan samanaikaisesti yhdistämistä koskevan lainsäädännön kanssa.

Laki Maanmittauslaitoksen määräaikaisesta oikeudesta saada tietoja Verohallinnolta liittyy Huoneistotietojärjestelmän perustamista koskevaan lainsäädäntökokonaisuuteen. Tätä kokonaisuutta koskeva esitys on tarkoitus antaa syyskuussa 2018. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan jo ennen mainitun lainsäädäntökokonaisuuden voimaantuloa, jotta huoneistotietojärjestelmää perustettaessa tarvittavat tiedot olisivat Maanmittauslaitoksen käytettävissä riittävän aikaisessa vaiheessa rekisterikokonaisuutta muodostettaessa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki Maanmittauslaitoksesta

1 §. Toimiala. Pykälässä säädettäisiin Maanmittauslaitoksen toimialasta ja hallinnollisesta asemasta. Pykälän 1 momentin mukaan Maanmittauslaitoksen toimialana olisivat kiinteistöjen omistuksen, kiinteistöjen- ja muiden rekisteriyksiköiden hallinnan, luototusjärjestelmän ja paikantamisen turvaamiseksi tarvittaviin rekistereihin liittyvä toiminta, paikkatietojen yhteentomivuuden ja käytön edistäminen sekä paikkatieto- ja kiinteistöalan tutkimus.

Muilla rekisteriyksiköillä sekä luototusjärjestelmän turvaamiseksi tarvittavilla rekistereillä tarkoitettaisiin säännöksessä muun muassa valmisteilla olevaan sähköiseen huoneistotietojärjestelmään merkittäviä erityyppisiä rekisteriyksiköitä, joiden rekisteröinnin kautta voitaisiin luoda edellytykset sähköiseen asiointiin ja sähköisiin palveluihin, kuten esimerkiksi asunto-osakkeiden sähköiseen kaupankäyntiin, vakuuksien hallintaan ja asunto-osakeyhtiön hallintoon. Lisäksi säännös koskisi muun muassa muina kuin kiinteistöinä kiinteistörekisteriin merkittäviä yksiköitä.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin Maanmittauslaitoksen hallinnollinen asema. Maanmittauslaitos kuuluisi maa- ja metsätalousministeriön toimialaan ja laitoksen toimialueena olisi koko maa.

2 §. Tehtävät. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Maanmittauslaitoksen pääasiallisista tehtävistä toimialallaan. Tehtävät vastaavat pääosin Maanmittauslaitoksen nykyisiä tehtäviä. Säännöksen otettaisiin yleisellä tasolla sellaiset Maanmittauslaitoksen tehtävät, joista ei ole muualla laissa säännöksiä.

Maanmittauslaitoksen tehtävänä olisi toimialallaan huolehtia kiinteistönmuodostamis- ja tilusjärjestelytoiminnasta sekä harjoittaa tieteellistä tutkimus- ja kehittämistoimintaa erityisesti kiinteistö- ja paikkatietoalalla. Lisäksi Maanmittauslaitos huolehtisi paikantamisen perustasta eli tuottaisi peruspaikkatietoa, koordinaatti- ja referenssijärjestelmät, asiantuntijapalveluita yhteiskunnallista päätöksentekoa ja viranomaistoimintaa varten sekä kansalaisten, yritysten että muiden yhteisöjen käyttöön. Toimintaansa varten Maanmittauslaitos huolehtisi tarvittavista rekistereistä ja alansa yleisestä kehittämisestä sekä osallistuisi alan kansainväliseen yhteistyöhön. Rekistereistä huolehtimisella tarkoitettaisiin tässä yhteydessä muun muassa kirjaamispäätösten ja muiden rekisteriä koskevien viranomaistoimenpiteiden suorittamista sekä muuta rekisteriin sisältyvien tietojen käsittelyä.

Maanmittauslaitoksen eräistä muista julkisista hallintotehtävistä ja erityisesti julkisen vallan käyttöä sisältävistä tehtävistä säädetään muualla lainsäädännössä. Kiinteistönmuodostamistehtäviin sisältyvät kaikki kiinteistönmuodostamislaisissa (554/1995) säännellyt tehtävät, joihin sisältyvät lisäksi tilusjärjestelyinä uusjaot. Erityislainsäädännössä, kuten yksityistielaisissa (358/1962), maantielaisissa (503/2005), ratalaisissa (110/2007), kaivoslaisissa (621/2011) ja kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa (603/1977) säännellyt maanmittaus- tai kiinteistötoimituksiksi katsottavat toimitukset kuuluvat Maanmittauslaitoksen tehtäviin, kuten näissä laeissa säädetään. Lisäksi Maanmittauslaitoksen tulisi, kuten nykyisinkin, hoitaa maa- ja metsätalousministeriön sille erikseen määräämät tehtävät.

Maanmittauslaitos on toiminut voimassa olevan Maanmittauslaitoksesta annetun lain 2 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tietotekniikkapalvelukeskuksena vuoden 2015 alusta lukien. Se on tuottanut tietohallinnon palveluita tai avustanut virastoja, laitoksia ja julkisia hallintotehtäviä hoitavia yhteisöjä niiden hankkiessa tietohallinnon palveluita. Kysymys on tehtävästä, joka kuului aiemmin Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskukselle. Mainitut tehtävät siirrettäisiin vuoden 2019 alusta Elintarviketurvallisuusvirastosta ja Maaseutuvirastosta muodostettavalle uudelle maa- ja metsätalousministeriön alaiselle virastolle, eivätkä ne näin kuuluisi enää Maanmittauslaitoksen tehtäväkokonaisuuteen.

Voimassa olevan Maanmittauslaitoksesta annetun lain 2 §:n 2 momentissa on säännelty Paikkatietokeskuksen tehtävistä hyvin yksityiskohtaisesti. Sääntely vastaa 1 päivänä tammikuuta 2015 lukien kumottua Geodeettisesta laitoksesta annettua asetusta, jonka sisältö siirrettiin käytännössä sellaisenaan Maanmittauslaitoksesta annettuun lakiin Geodeettisen laitoksen tultua yhdistetyksi Maanmittauslaitokseen. Sääntely on ottaen huomioon perustuslain 119 §:n 2 momentissa säädetty lakitasolla tarpeettoman yksityiskohtaista, eikä kysymys tältä osin ole julkisen vallan käyttöön luettavista tehtävistä, vaan tutkimuksesta. Tästä johtuen mainittu sääntely esitetään siirrettäväksi Maanmittauslaitoksesta annettavaan valtioneuvoston asetukseen.

3 §. Organisaatio ja johtaminen. Pykälässä säädettäisiin Maanmittauslaitoksen organisaation ja johtamisjärjestelmän perusteista. Organisaatio koostuisi Maanmittauslaitoksen keskushallinnon alaisista valtakunnallisista tulosvastuullisista yksiköistä sekä koko Maanmittauslaitoksen toimialan kattavista toiminnoista. Yksiköiden johtajista sekä näiden kelpoisuusvaatimuksista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Edelleen pykälän 1 momentin mukaan Maanmittauslaitoksessa olisi keskushallinto hallintopaikkanaan Helsinki. Ahvenanmaalla olisi oma palvelupiste kuten nykyisin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin pääjohtajan asemasta ja tehtävistä. Maanmittauslaitosta johtaisi pääjohtaja keskushallinnon tukemana. Pääjohtaja vastaisi Maanmittauslaitoksen toiminnan tuloksellisuudesta ja tehokkuudesta.

Esityksen mukaan Maanmittauslaitoksen palvelupisteistä määrättäisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksen sijasta jatkossa laitoksen työjärjestyksellä. Palvelupisteiden tarpeeseen vaikuttaa muun ohella se, että tämänhetkiset noin 72000 vuotuista henkilökohtaista asiointikäyntiä palvelupisteissä eri puolilla Suomea tulevat oletettavasti vähenemään tulevina vuosina. Sähköinen asiointi ja perinteinen postitse tapahtuva asiointi ovat Maanmittauslaitoksessa lisääntyneet ja tämän kehityksen arvioidaan jatkuvan tulevaisuudessakin.

Tulosvastuu Maanmittauslaitoksen toiminnasta on pääjohtajalla. Tähän on liittynyt henkilöstön nimitysvalta. Myös maanmittauslaitoksen palvelupisteiden sijainnista ja määrästä määrääminen olisi perusteltua siirtää pääjohtajan toimivaltaan sekä toimivan johdon vastuun että hallinnollisen menettelyn keventämisen näkökulmasta. Jatkossakin palvelupisteiden alueelliset linjaukset sekä toimipisteiden sijainti olisi kuitenkin käsiteltävä valtioneuvoston alueellistamisen koordinaatioryhmässä ja ne olisi käsiteltävä yhdessä tulosohtajana toimivan ministeriön kanssa.

4 §. Pääjohtajan nimittäminen. Pääjohtajan nimittämisestä säädetään voimassa olevan Maanmittauslaitoksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1082/2013) 3 §:n 1 momentissa. Säännös ehdotetaan siirrettäväksi lain 4 §:ksi. Säännöksen mukaan pääjohtajan nimittäisi valtioneuvosto.

5 §. Ratkaisuvallasta. Pykälässä säädettäisiin ratkaisuvallasta Maanmittauslaitoksessa. Pykälän säännökset vastaisivat pääjohtajan tehtävien ja ratkaisuvallan käyttämisen osalta nykyisen lain 6 §:ää, joka koskee hallinnollisten asioiden ratkaisemista. Pääjohtaja ratkaisisi Maanmittauslaitokselle kuuluvat asiat, jollei niitä ole säädetty tai työjärjestyksessä määrätty muun tahon ratkaistaviksi. Pääjohtaja voisi ottaa yksittäistapauksessa ratkaistavakseen asian, joka työjärjestyksen nojalla muutoin olisi hänen alaisensa ratkaistava. Pääjohtajalla olisi sanottu otto-oikeus asiaan, jota koskien hän on siirtänyt ratkaisuvallan viraston muulle virkamiehelle. Pääjohtaja ratkaisisi asiat asianomaisen virkamiehen esittelystä, ellei joidenkin asiaryhmien osalta olisi työjärjestyksellä toisin määrätty. Pääjohtajan sijaisten määräämisestä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

6 §. Sopimusten ja selvitysten tekeminen. Pykälässä säädettäisiin Maanmittauslaitoksen toimintaa tukevan rahoituksen ja palveluiden hankkimisesta. Ensimmäisessä momentissa säädettäisiin Maanmittauslaitoksen oikeudesta tehdä sopimuksia toimialaansa kuuluvien tehtävien suorittamiseksi. Näitä olisivat tutkimus-, selvitys- ja tilastotehtävät sekä tutkimusohjelmien toteuttaminen. Maanmittauslaitos voisi hankkia tehtävän suorittamiseen tarvittavan palvelun muilta toimijoilta, kuten yliopistolta, ammattikorkeakoululta, tutkimuslaitokselta, Tilastokeskukselta tai yksityisen sektorin toimijoilta. Jos kysymyksessä on Maanmittauslaitokselle säädetty hallinto-tehtävä, tehtävän hoitamista ei voida siirtää muulle toimijalle sopimuksella. Asiantuntijapalveluiden hankinta voitaisiin toteuttaa talousarvion rajoissa.

Maanmittauslaitos voisi 2 momentin nojalla lisäksi huolehtia kunnan kanssa tehdyn sopimuksen perusteella kunnan kiinteistöinsinöörille säädetyistä tai määrätyistä tehtävistä. Lisäksi se tuottaisi toimialaansa koskevia tilastoja, jollei tehtävä kuulu muulle viranomaiselle kuten esimerkiksi Tilastokeskukselle.

Maanmittauslaitoksen oikeudesta ottaa vastaan lahjoituksia ei enää säädettäisi laissa. Oikeustila ei kuitenkaan muuttuisi nykyisestä. Maanmittauslaitoksen vastaanottamat lahjoitukset eivät yleisesti saa vaarantaa viranomaistehtävien hoitamisen riippumattomuutta ja objektiivisuutta. Valtion talousarviolain (423/1988) 23 §:n mukaan lahjoitusten vastaanottamisesta säädetään valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) 72 d §:ssä.

7 §. Suoritteiden maksullisuus. Pykälässä säädettäisiin Maanmittauslaitoksen suoritteiden maksullisuudesta. Säännöksen 1 ja 2 momentti vastaisivat voimassa olevaa organisaatiolain 14 §:ää.

Sen sijaan voimassa olevan pykälän 3 momentissa oleva säännös hallinnonalan viranomaisia palvelevan tietotekniikkapalvelukeskuksen suoritteiden maksullisuudesta esitetään kumottavaksi, koska Maanmittauslaitoksen tietotekniikkapalvelukeskukselle kuuluvat tehtävät on ehdotettu siirrettäviksi vuoden 2019 alusta lukien Elintarviketurvallisuusvirastosta ja Maaseutu-
virastosta muodostettavaan uuteen virastoon.

8 §. Puhevallan käyttö. Pykälässä säädettäisiin puhevallan käytöstä tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa Maanmittauslaitosta koskevista asioista. Pykälä vastaa voimassa olevan Maanmittauslaitoksesta annetun lain 12 §:ää.

9 §. Hallintokantelun ja vahingonkorvausasian käsittely. Hallintokantelulla tarkoitetaan ylempälle tai valvovalle viranomaiselle tehtyä ilmoitusta siitä, että kantelun kohteena olevan viranomaisen, virkamiehen tai toimihenkilön toiminta on virheellistä tai lainvastaista. Kantelu voi kohdistua myös viranomaisen, virkamiehen tai toimihenkilön toimimattomuuteen taikka virkatehtävien laiminlyöntiin. Kanteluasiassa annettavaan ratkaisuun ja sen tiedoksiantoon sovelletaan yleisesti hallintolain (434/2003) säännöksiä. Sääntely koskisi varsinaisia hallintokanteluita tai sellaisena pidettäviä kirjelmiä. Pykälän 1 momentin mukaan Maanmittauslaitoksen tai sen virkamiehen taikka toimihenkilön toiminnasta tehdyn hallintokantelun ratkaisisi Maanmittauslaitoksen pääjohtaja. Näin menetettäisiin vaikka kantelu olisi osoitettu maa- ja metsätalousministeriölle. Pääjohtaja voisi työjärjestyksessä delegoida ratkaisuvaltaansa hallintokantelua koskien *keskushallinnon* virkamiehelle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin pääjohtajan ja hänen sijaisensa toimista tehdyn hallintokantelun käsittelystä. Säännöksessä pääjohtajan sijaisella tarkoitettaisiin sijaisuusjärjestyksestä riippumatta kaikkia niitä virkamiehiä, jotka ovat määrätty sijaisiksi. Heidän toiminnastaan tehdyt hallintokantelut käsittelee aina maa- ja metsätalousministeriö. Maa- ja metsätalousministeriö käsittelee vain sellaiset kantelut, joissa on kysymys nimenomaan ja selvästi pääjohtajan tai hänen sijaisensa toiminnasta.

Pykälän 3 momentissa säänneltäisiin, että kun Maanmittauslaitos käsittelee sellaista esine- tai varallisuusvahinkoon perustuvaa korvausvaatimusta, joka koskee maanmittaustoimituksessa aiheutunutta vahinkoa tai Maanmittauslaitoksen ylläpitämien rekistereiden virheestä taikka puutteellisuudesta aiheutunutta vahinkoa, asiassa tulisi antaa kirjallinen päätös, josta ei saa valittaa. Edellä mainituilla tarkoitetaan kiinteistönmuodostamislain (554/1995) mukaisista toimenpiteistä, maakaaresta (540/1995) tarkoitetuista kirjaamisasioista taikka kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta annetun lain (453/2002) 3 §:ssä tarkoitettuja tietoja koskevista rekisterimerkinnöistä aiheutuneiden vahinkojen korvaamista koskevien korvausvaatimusten käsittelyä. Näin on jo nyt käytännössä mainituissa tapauksissa toimittu, mutta informatiivinen säännös selkeyttäisi menettelyä, kun muutoksenhakukiellosta olisi selkeä säännös laissa. Maanmittauslaitoksen ratkaisuun ei saisi hakea muutosta valittamalla. Ratkaisuun tyytymätön voisi nostaa kanteen valtiota vastaan käräjäoikeudessa riita-asioista säädettyssä järjestyksessä. Maanmittauslaitoksen tulisi ilmoittaa tästä mahdollisuudesta hakijalle korvausratkaisun antamisen yhteydessä. Sama menettely koskisi myös vahingon korvaamista kiinteistöjen kirjaamisasioissa maakaaren (540/1995) 7 luvun 4 §:ssä sekä 13 luvun 6–8 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa ja menettelyissä.

10 §. Tarkemmat säännökset. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin valtuudesta antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä Maanmittauslaitoksen johtamisesta ja asioiden ratkaisemisesta, tehtävistä, henkilöstöstä, pääjohtajan sijaisista, virkojen kelpoisuusvaatimuksista, arvonimistä sekä virkojen täyttämisestä.

Pykälän 2 momentti sisältäisi valtuuden antaa tarkempia määräyksiä Maanmittauslaitoksen toimintojen ja tehtävien järjestämisestä, toimintayksiköistä, palvelupisteistä sekä ratkaisuvallasta Maanmittauslaitoksen työjärjestyksellä. Maanmittauslaitoksen työjärjestyksen vahvistaisi pääjohtaja, ja se julkaistaisiin Suomen säädöskokoelmassa.

11 §. Voimaantulo. Ehdotettu laki tulisi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.

Pykälän 2 momentin mukaan lailla kumottaisiin voimassa oleva laki Maanmittauslaitoksesta (900/2013) myöhempine muutoksineen.

1.2 Laki Maanmittauslaitoksen määräaikaisesta oikeudesta saada tietoja verohallinnolta

1 §. Maanmittauslaitoksen tehtävä. Pykälässä säädettäisiin Maanmittauslaitoksen tehtävästä, jonka toteuttamiseen laissa säädettävä tiedonsaantioikeus perustuu. Säännös on tarpeen, sillä ennen varsinaisen huoneistotietojärjestelmää koskevan lainsäädännön voimaantuloa Maanmittauslaitoksella ei olisi sellaista lakiin perustuvaa tehtävää, jonka hoitamiseksi sen olisi tarpeen saada salassa pidettäviä tietoja Verohallinnolta. Säännöksessä Maanmittauslaitoksen tehtäväksi annettaisiin siis perustaa asunto-osakeyhtiölain 1 luvun 2 §:ssä tarkoitettujen asunto-osakeyhtiöiden ja asunto-osakeyhtiölain 28 luvun 2 pykälässä tarkoitettujen keskinäisten kiinteistöosakeyhtiöiden osakkeen omistuksen ja panttauksen kirjaamisessa ja muun osakkeeseen kohdistuvan oikeuden ja rajoituksen merkitsemisessä tarvittava rekisteri. Henkilötietojen suojaa koskevan sääntelyn mukaisesti henkilötietojen luovutus olisi kytketty tietojen käyttötarkoitukseen siten, että vain nimenomaisesti rekisterin perustamiseen liittyvät toimet olisivat mahdollisia tiedonsaantioikeuden realisoivia tosiseikkoja.

2 §. Maanmittauslaitoksen tiedonsaantioikeus. Pykälässä esitetään säädettäväksi Maanmittauslaitoksen varsinaisesta tiedonsaantioikeudesta. Maanmittauslaitoksella olisi 2 §:n mukaan 1 §:ssä nimenomaisesti säädetyn tehtävän hoitamiseksi oikeus tiettyjen yksilöityjen tietojen saantiin Verohallinnolta salassapitosäännösten estämättä. Maanmittauslaitokselle luovutettaviksi esitettäviin tietoihin sisältyy tietoja, jotka ovat verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain nojalla salassa pidettäviä. Tietojen antamisesta on tästä syystä säädettävä nimenomaisesti lailla. Asiaa yleisesti koskeva erityislaki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta ei nyky muodossaan sisällä sellaista säännöstä, jonka nojalla tietoja voitaisiin Maanmittauslaitokselle luovuttaa huoneistotietojärjestelmän perustamiseen liittyen.

Tiedonsaantioikeus koskisi vain sellaisia Verohallinnolla olevia tietoja, joiden saaminen olisi välttämätöntä huoneistorekisterin perustamisvaiheen toteuttamiseksi asianmukaisesti, ja olisi määräaikainen koskien käytännössä ainoastaan huoneistorekisterin perustamisvaihetta, minkä jälkeen rekisterin tietosisältöä koskeva sääntely sisältyisi lakiin huoneistotietojärjestelmästä.

Tietojen luovuttamisen tavasta sovittaisiin käytännössä Verohallinnon ja Maanmittauslaitoksen kesken. Julkisuuslain 29 §:n 3 momentin mukaan viranomainen voi avata toiselle viranomaiselle teknisen käyttöyhteyden henkilörekisterinsä sellaisiin tietoihin, jotka toisen viranomaisen on laissa erikseen säädetyn velvollisuuden mukaan otettava päätöksenteossaan huomioon. Jos

kysymys on salassa pidettävistä henkilötiedoista, tietojen luovuttaminen edellyttää kohdehenkilön suostumusta, jollei toisin erikseen säädetä. Huoneistorekisterijärjestelmän perustamisvaiheen tietojensiirron ei ole käytännössä mahdollista perustua rekisteröidyn suostumukseen. Lakiehdotuksen 2 §:ssä ehdotetaan tästä syystä säädettäväksi Maanmittauslaitokselle nimenomainen oikeus saada myös salassa pidettäviä tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla.

Kaikki huoneistotietojärjestelmän perustamisessa oleelliset tiedot, joita tiedonsaantioikeus koskisi yksilöidään lakiehdotuksen 2 §:ssä. Näitä tietoja olisivat tarpeelliset tiedot asunto-osakeyhtiöstä, kuten yhtiön hallinnassa olevasta kiinteistöstä ja sillä olevasta rakennuksesta, yhtiön osakkeista, niiden omistussuhteista ja luovutuksista, osakkaasta, mukaan lukien tämän henkilötunnus tai muu yksilöivä tunnus, sekä osakkeen perustella hallittavasta huoneistosta ja sen ominaisuuksista.

Yksityiskohtaisesti edellä mainitut sisältäisivät tiedot asunto-osakeyhtiöiden y-tunnuksista, yhtiön kuntanumerosta, yhtiön hallinnoiman kiinteistön kiinteistö- tai määräalatunnuksista, osakehuoneistojen pinta-aloista, osakkeiden lukumäärästä yhtiössä, yhtiön huoneistoalaan sisältyvistä tiloista, muutospäivästä, huoneistonnumeroista, rakennustunnuksista, huoneiston portaasta, huoneistonjakokirjaimista, huoneiston lisänumeroista tai erikoisista numeroista, osakkaiden henkilö- tai y-tunnuksista, osakkeiden lukumäärästä yhtiössä, yhtiön osakkaiden omistusosuuksista, huoneistojen pinta-alasta, huoneistojen laadusta, osapuolitunnuksista, huoneistojen ostaja- ja myyntipäivämäärästä, huoneistojen omistusoikeuden siirtopäivästä sekä huoneistojen velattomasta ostohinnasta ja myyntihinnasta.

3 §. Voimaantulo. Ehdotettu laki tulisi voimaan päivänä kuuta 2018.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Uuden Maanmittauslaitoksesta annetun lain 10 §:n nojalla olisi tarkoitus antaa uusi asetus Maanmittauslaitoksesta. Asetus sisältäisi yksityiskohtaisempia säännöksiä Maanmittauslaitoksen johtamisesta ja asioiden ratkaisemisesta, tehtävistä, henkilöstöstä, pääjohtajan sijaisista, virkojen kelpoisuusvaatimuksista, arvonimistä sekä virkojen täyttämisestä.

3 Voimaantulo

Laki Maanmittauslaitoksesta ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019. Laki Maanmittauslaitoksen määräaikaisesta oikeudesta saada tietoja Verohallinnolta tulisi voimaan mahdollisimman pian, ja olisi voimassa 30 päivään huhtikuuta 2019.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Perustuslain 119 §:n 2 momentin mukaan valtionhallinnon toimielinten yleisistä perusteista on säädettävä lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä. Valtion alue- ja paikallis- hallinnon perusteista säädetään niin ikään lailla. Säännöksessä valtionhallinnon toimielinten yleisillä perusteilla tarkoitetaan lähinnä yksikön nimeä, toimialaa sekä pääasiallisia tehtäviä ja toimivaltuuksia.

Suuri osa Maanmittauslaitoksen tehtävistä sisältää julkisen vallan käyttöä, mistä syystä esitettyyn lakiin Maanmittauslaitoksesta sisältyisivät viraston tehtäviä, sisäistä organisaatiota ja johtamisjärjestelmää koskevat perussäännökset. Maanmittauslaitoksesta säädettävällä uudella lailla ei ole vaikutuksia sukupuolten väliseen tasa-arvoon, yhdenvertaisuuteen tai kielellisten vähemmistöjen asemaan.

Kun Maanmittauslaitoksen yksiköiden toimialueena on vuodesta 2014 ollut koko maa, laitoksessa ei ole enää perinteisessä mielessä alue- tai paikallishallinnon viranomaisia. Tuotantotoimintayksikössä on työnjohdollisin määräyksin ollut rajattuja palvelualueita.

Huomioon otettavaksi tulee lisäksi hallintolain 7 §:ään sisältyvä sääntely, jonka mukaisesti Maanmittauslaitoksen sisäinen organisaatio ja toiminnot olisi pyrittävä järjestämään siten, että Maanmittauslaitoksessa asioiva saisi asianmukaisesti hallinnon palveluita ja että Maanmittauslaitos voisi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti. Palveluiden saatavuus on turvattu palveluverkko- ja rakenteiden avulla pysyttämällä Maanmittauslaitoksen nykyinen palvelupisteverkko (35 palvelupistettä) organisaatiouudistuksessa ennallaan kuin myös yhä enenevässä määrin sähköisin palveluin ja puhelinpalveluna. Palvelupisteet toimivat edelleen periaatteessa täyden palvelun periaatteella. Yhden viraston rakenteella on tähdätty lisäksi Maanmittauslaitoksen toiminnan yhtenäisyyden lisäämiseen.

Laki Maanmittauslaitoksen määräaikaisesta oikeudesta saada tietoja Verohallinnolta

Ehdotetuilla säännöksillä on merkitystä perustuslain 10 §:n 1 momentin yksityiselämän ja henkilötietojen suojaa koskevien säännösten kannalta. Kyse on henkilötietojen luovuttamisesta. Henkilötietojen suojasta säädetään perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan lukien tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaikaa henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa (esim. PeVL 3/2009 vp). Lailla säätämisen vaatimus ulottuu myös mahdollisuuteen luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla (PeVL 51/2002 vp).

Ehdotetussa säännöksessä on edellä esitetyn mukaisesti yksityiskohtaisesti säännelty tiedot vastaan ottavassa Maanmittauslaitoksessa tapahtuvan rekisteröinnin tavoitteeksi huoneistorekisterin perustaminen ja tietojen käyttötarkoitukseksi rekisterin perustamiseen liittyvät toimet. Muihin käyttötarkoituksiin määräaikaisen lain nojalla saatavaksi tarkoitettuja tietoja ei olisi mahdollista hyödyntää, tai luovuttaa.

Säilytysajan osalta lain valtuus on tarkoitettu olemaan voimassa enintään määräaikaisen lain voimassaoloajan. Lain nojalla siirrettävien tietojen mahdollinen pidempiaikainen säilyttäminen Maanmittauslaitoksen tietojärjestelmässä perustuisi varsinaiseen tietojärjestelmää koskevaan sääntelyyn.

Lakiehdotuksen 2 §:n 2 momentti koskee verotustietoihin sisältyvien henkilötietojen luovuttamista teknisen käyttöyhteyden avulla. Pääsääntöisesti henkilötietojen luovutus teknisen käyttöyhteyden avulla on edellyttänyt luovutuksen kohteen suostumusta. Koska huoneistotietojärjestelmän perustamiseen liittyvät tietojen luovutukset eivät käytännössä perustua suostumukseen, laissa olisi niin ikään säännelty nimenomaisesti mahdollisuudesta tietojen luovuttamiseen teknisen käyttöyhteyden avulla.

Salassa pidettävien tietojen saaminen verohallinnolta

Ehdotetussa säännöksessä luovutettaviksi tarkoitetut tiedot ovat osin salassa pidettäviä verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain mukaan. Salassa pidettävien tietojen luovutuksesta on säädettävä lailla. Salassa pidettävien tietojen luovuttamiseen Verohallinnon tietojärjestelmistä sovelletaan useimmiten erityislakina verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annettua lakia. Mainittu laki ei kuitenkaan nyky muodossaan sisällä sääntelyä, jonka nojalla huoneistorekisterin perustamiseksi välttämättömät tietojen luovutukset Maanmittauslaitokselle olisi mahdollista toteuttaa. Tästä syystä ehdotettavassa laissa esitetään säädettäväksi nimenomaisesti Maanmittauslaitoksen oikeudesta saada salassapitosäännösten estämättä verohallinnolta tarpeelliset yksityiskohtaisesti määritellyt tiedot huoneistorekisterin perustamiseksi.

Maanmittauslaitoksella olisi ehdotetun lain mukaan verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annettuun lakiin tai muuhun lainsäädäntöön sisältyvien salassapitosäännösten estämättä oikeus pyynnöstä saada Verohallinnolta huoneistorekisterin perustamista varten tiedot asunto-osakeyhtiöstä, kuten yhtiön hallinnassa olevasta kiinteistöstä ja sillä olevasta rakennuksesta, yhtiön osakkeista, niiden omistussuhteista ja luovutuksista, osakkaasta, mukaan lukien tämän henkilötunnus tai muu yksilöivä tunnus, sekä osakkeen perustella hallittavasta huoneistosta ja sen ominaisuuksista. Mainitut tiedot voitaisiin luovuttaa Maanmittauslaitokselle teknisen käyttöyhteyden välityksellä tai muutoin sähköisesti.

Tarkoin yksilöityjen luovutettavien tietojen käyttötarkoitus olisi rajattu koskemaan ainoastaan huoneistorekisterin perustamisvaiheeseen liittyviä toimia. Maanmittauslaitoksen ylläpitämän huoneistorekisterin perustamisen kannalta on välttämätöntä, että se saa Verohallinnolta kyseiset tiedot käyttöönsä.

Julkisuuslain 29 §:n 3 momentin mukaan salassa pidettävien tietojen luovuttaminen viranomaiselta toiselle teknisen käyttöyhteyden avulla ei voi tapahtua pelkästään kyseisen lain yleisen säännöksen nojalla, vaan tietojen luovuttaminen edellyttää kohdehenkilön suostumusta tai erityislain säännöstä. Myös perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään katsonut, että teknisen käyttöyhteyden avaaminen henkilörekisteriin edellyttää, että tällaisesta luovuttamisesta säädetään laissa (PeVL 12/2002 vp).

Ehdotukseen sisältyvät henkilötietojen luovutusta ja luovutuksen tapaa koskevat säännökset olisivat laintasoisia. Esityksessä katsotaan, että laintasoiset säännökset ovat perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla kattavia ja yksityiskohtaisia.

Edellä mainituilla perusteilla katsotaan, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisenjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

Maanmittauslaitoksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Toimiala

Maanmittauslaitoksen toimialana ovat kiinteistöjen omistuksen, kiinteistöjen ja muiden rekisteriyksiköiden hallinnan, luototusjärjestelmän ja paikantamisen turvaamiseksi tarvittaviin rekistereihin liittyvä toiminta, paikkatietojen yhteentoimivuuden ja käytön edistäminen sekä paikkatieto- ja kiinteistöalan tutkimus.

Maanmittauslaitos kuuluu maa- ja metsätalousministeriön toimialaan ja sen toimialueena on koko maa.

2 §

Tehtävät

Maanmittauslaitoksen tehtävänä on toimialallaan:

- 1) huolehtia kiinteistönmuodostamis- ja tilusjärjestelytoiminnasta;
- 2) harjoittaa tieteellistä tutkimus- ja kehittämistoimintaa;
- 3) huolehtia paikantamisen perustasta ja peruspaikkatietojen tuottamisesta sekä tuottaa asiantuntijapalveluita yhteiskunnan käyttöön;
- 4) huolehtia tarvittavien rekisterien ylläpitämisestä;
- 5) huolehtia alan yleisestä kehittämisestä ja osallistua kansainväliseen yhteistyöhön; sekä
- 6) hoitaa ne muut tehtävät, jotka erikseen säädetään tai maa- ja metsätalousministeriö määrää sen suoritettaviksi.

3 §

Maanmittauslaitoksen organisaatio ja johtaminen

Maanmittauslaitoksen organisaatio muodostuu keskushallinnosta, ja sen alaisista valtakunnallisista tulosvastuullisista toimintayksiköistä sekä koko viraston kattavista toiminnoista. Keskushallinnon hallintopaikka on Helsinki. Ahvenanmaalla on oma palvelupiste.

Maanmittauslaitosta johtaa pääjohtaja keskushallinnon tukemana. Pääjohtaja vastaa Maanmittauslaitoksen toiminnan tuloksellisuudesta ja tehokkuudesta.

4 §

Pääjohtajan nimittäminen

Pääjohtajan nimittää valtioneuvosto.

5 §

Ratkaisuvalta

Pääjohtaja ratkaisee Maanmittauslaitokselle kuuluvat asiat, jollei toisin säädetä. Pääjohtajalle kuuluvaa ratkaisuvaltaa voidaan työjärjestyksellä siirtää muulle virkamiehelle. Pääjohtaja voi ottaa yksittäistapauksessa ratkaistavakseen asian, joka työjärjestyksen nojalla muutoin olisi hänen alaisensa ratkaistava.

Asiat ratkaistaan esittelystä, jollei toisin säädetä.

6 §

Sopimusten ja selvitysten tekeminen

Maanmittauslaitos voi tehdä sopimuksia toimialaansa kuuluvien tehtävien hoitamisesta sekä tutkimusohjelmien toteuttamisesta. Maanmittauslaitos voi tehdä toimialaansa kuuluvia selvityksiä ja tutkimuksia sekä antaa muita asiantuntijapalveluja maksua vastaan.

Maanmittauslaitos voi hoitaa kunnan kanssa tehdyn sopimuksen perusteella kunnan kiinteistöinsinöörille säädettyjä tai määrättyjä tehtäviä.

7 §

Suoritteiden maksullisuus

Maanmittauslaitoksen suoritteista perittäviin maksuihin sovelletaan valtion maksuperustelakia (150/1992) ellei muualla toisin säädetä.

Yleiseen käyttöön tarkoitetuista paikkatietoaineistoista, julkaisuista ja muista vastaavista suoritteista perittävän maksun suuruutta määrittäessä voidaan aineiston hankinnasta aiheutuvat kustannukset osaksi tai kokonaan jättää ottamatta huomioon taikka maksu jättää kokonaan perimättä.

8 §

Puhevallan käyttö

Maanmittauslaitoksen keskushallinto kantaa ja vastaa valtion puolesta sekä valvoo tuomioistuimissa ja viranomaisissa valtion etua ja oikeutta kaikissa Maanmittauslaitosta koskevissa asioissa.

9 §

Hallintokantelun ja vahingonkorvausasian käsitleminen

Maanmittauslaitoksen tai sen virkamiehen tai toimihenkilön toiminnasta tehdyn hallintokantelun ratkaisee esittelystä pääjohtaja, ellei Maanmittauslaitoksen työjärjestyksessä määrätä, että tehdyn kantelun ratkaisee esittelystä muu keskushallinnon virkamies.

Pääjohtajan tai hänen sijaisensa toiminnasta tehdyn hallintokantelun ratkaisee maa- ja metsätalousministeriö.

Maanmittauslaitoksen on annettava maanmittaustoimituksessa aiheutunutta vahinkoa tai maanmittauslaitoksen ylläpitämien rekistereiden virheestä tai puutteellisuudesta aiheutunutta vahinkoa koskevassa vahingonkorvausasiassa kirjallinen ratkaisu. Ratkaisuun ei saa hakea

muutosta valittamalla, vaan siihen tyytymätön voi nostaa kanteen Maanmittauslaitosta vastaan käräjäoikeudessa.

10 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkempia säännöksiä Maanmittauslaitoksen johtamisesta, tehtävistä, asioiden ratkaisemisesta sekä pääjohtajan tehtävistä, ratkaisuvallasta ja sijaisista annetaan valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella säädetään myös Maanmittauslaitoksen henkilöstöstä ja arvonimistä.

Tarkempia määräyksiä Maanmittauslaitoksen toimintojen ja tehtävien järjestämisestä, toimintayksiköistä, palvelupisteistä sekä ratkaisuvallasta annetaan työjärjestyksellä. Maanmittauslaitoksen työjärjestyksen vahvistaa pääjohtaja, ja se julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa.

11 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.

Tällä lailla kumotaan Maanmittauslaitoksesta annettu laki (900/2013).

Mitä muualla lainsäädännössä säädetään tai muutoin määrätään maanmittaustoimistosta, koskee tämän lain voimaan tultua Maanmittauslaitosta.

2.

Laki

Maanmittauslaitoksen määräaikaisesta oikeudesta saada tietoja verohallinnolta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Maanmittauslaitoksen tehtävä

Maanmittauslaitoksen tehtävänä on perustaa asunto-osakeyhtiölain 1 luvun 2 §:ssä tarkoitettujen asunto-osakeyhtiöiden ja asunto-osakeyhtiölain 28 luvun 2 pykälässä tarkoitettujen keskinäisten kiinteistöosakeyhtiöiden osakkeen omistuksen ja panttauksen kirjaamisessa ja muun osakkeeseen kohdistuvan oikeuden ja rajoituksen merkitsemisessä tarvittava rekisteri.

2 §

Maanmittauslaitoksen tiedonsaantioikeus

Maanmittauslaitoksella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada Verohallinnolta 1 §:ssä tarkoitetun rekisterin perustamiseksi tarpeelliset tiedot asunto- tai kiinteistöosakeyhtiöstä, yhtiön hallinnassa olevasta kiinteistöstä ja sillä olevasta rakennuksesta, yhtiön osakkeista, niiden omistussuhteista ja luovutuksista, osakkaasta, mukaan lukien tämän henkilötunnus tai muu yksilöivä tunnus, sekä osakkeen perustella hallittavasta huoneistosta ja sen ominaisuuksista. Tiedot voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla tai muuten sähköisesti.

3 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2018 ja se on voimassa 30 päivään huhtikuuta 2019.

Pääministeri

Juha Sipilä

Maa- ja metsätalousministeri